

PROF. DR.
ABDÜLKERİM BEKKÂR

İSLAM'DA YÖNETİM ESASLAR

UFUK neşriyat®

İSLAM'DA
YÖNETİM
ESASLAR

PROF. DR.
ABDÜLKERİM BEKKÂR

İSLAM'DA YÖNETİM ESASLAR

UFUK neşriyat.®

İSLAM'DA YÖNETİM ESASLAR

PROF. DR. ABDÜLKERİM BEKKÂR

*Bu kitabın tüm hakları korumak altındadır,
kısmen ya da tamamen çoğaltılıp yayınlanamaz.*

Editör	Ersin İşciöğlü
Mütercim	Taha Öztürk
Radakte	Mahmut Coşkun
Sayfa Tasarımı	Ahmet Kahramanoğlu
Kapak Tasarımı	Obada Al Akad

Size	14.5x20.5 Sayfa 144
ISBN	978 - 605 - 2337 - 90 - 5
Baskı	1. Baskı: Şubat 2019

Baskı ve Mücellit

Enes Basın Matbaacılık Ltd. Şti.
Litros Yolu Fatih San. Sit. No: 12/210
Topkapı / İstanbul

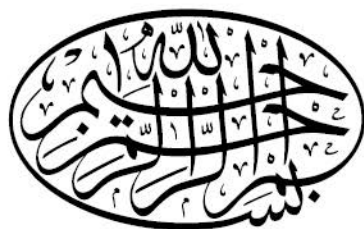
UFUK neşriyat.®

- +90 212 631 81 09 www.ufuknesriyet.com.tr
+90 531 935 71 31 info@ufuknesriyet.com.tr
AKŞEMSETTİN MAH. HÜSREVPAŞA SK. 3/21 FATİH / İST

UFUK NEŞRİYAT, TÜRKİYE
BASIM YAYIN
MESLEK BİRLİĞİ ÜYESİDİR.

İçindekiler

Giriş	7
Geniş Hudutlar	11
1. Şeriat En Doğru Nizamdır	11
2. Şeriati Tatbik Edecek Mercî Kimdir?	13
"Şeriat" Kelimesinin Anlamı	13
3. Üst Referans Kaynağı Nedir?.....	16
Tüm Bunlar Ne Anlama Geliyor?	17
4. Değişkenlerin Veciz Olması	18
5. Siyaset Fıkımızın Yetersizliği	21
6. Alternatif Krizi	26
Hilafet Şekil mi İçerik mi?.....	29
Raşit Yönetim.....	35
Din ve Siyaset	47
Hâl ve Akit Ehli	55
Anlamsal Belirsizlik.....	56
Hâl ve Akit Ehlinin Teşkili.....	57
Eleştirel Bir Bakış	58
Şûra mı Demokrasi mi?.....	63
Şûra	63

Giriş

Hamd Allah'a, salat ve selam âlemlere rahmet olarak gönderdiği peygamberi Hz. Muhammed'e, ailesine ve tüm ashabınadır.

Yönetim konusu, her toplumun hayatında önem arz eden meselelerden biridir. Özellikle de devletin hâkimiyet alanının genişlediği ve bünyesinde ıslah ve fesat; ehliyet ve sû-i idareyi barındırdığı günümüzde, bu konu daha fazla ehemmiyet kazanmaktadır. Hakikat odur ki insanlık, yüzyıllar boyunca siyaseti tanzim ve kamu işlerini idare etmede bocalamıştır. Nitekim bu husustaki başarısızlıkların sayısı, başarıların sayısından oldukça fazladır. İslam güneşi Arap dünyasında doğduğunda, Arapların devlet ve idare sistemleri kurmadaki tecrübesi yok denilecek düzeydedir. Hz. Peygamber'in (sav) hicretinden kısa bir süre sonra sahabe, dünyanın farklı yerlerinde fethedilen bölgeleri idare etme sorumluluğuyla karşı karşıya kalmıştır. Bu ise, siyasi ve idari alanda elde edegelmiş oldukları tecrübeler göz önüne alındığında, üzerlerinde büyük bir yük oluşturmuştur.

Demokrasi Nedir	66
Demokrasi ve Şûra Arasındaki Benzer ve Farklı Noktalar	67
1. Benzer Noktalar	67
2. Farklı Noktalar	67
Farklı Bir Yaklaşım	69
Zorba Yönetim	71
Yönetimde Velayet mi Vekâlet mi?	81
Özgürlük En Büyük Öncelik midir?	87
Çoğunluğun Görüşü	95
Çoğunluğa Göre Hükmetmenin Delilleri	96
Yönetici ve Yönetilen Arasındaki Sorumluluk	101
Önemli Hususlar	103
Önemli Hususlar	112
Vatandaşlık Devleti	117
Medine Vesikası	118
Medine Vesikasının Önemli Maddeleri	119
Fikhi Sorular	122
1. Cizye	122
3. Kadının Yönetici Olması	129
3. Gayrimüslimin Yönetici Olması	135
Sonuç	141
Kaynakça	143

etmekteyiz. Tüm bunlar, insanların birbiriyle savaşmasının ve vatanlarını yerle bir ederek, kaynaklarını tüketmesinin önüne geçebilmek için yol gösterici, nitelikli bir siyasal kültüre sahip olmalarının gerekliliğine delalet etmektedir.

Ben bu çalışmamla, çağımızda devletin yapısı ve görevleri hakkında bilgi sahibi olmamanın doğurduğu toplumsal gerilimi azaltmak ve çağımıza uygun siyasal sisteme dair müşterek bir bakış açısı ortaya koymak amacıyla, karmaşık siyasi kavramları basitleştirmeyi ve üzerlerindeki gizem perdesini kaldırmayı arzuluyorum. Allah-u Teala'dan bu çalışmaya bereket vermesini, okuyucu kardeşlerime istifade nasip etmesini ve ahirette bana çalışmamı azık yapmasını niyaz ediyorum.

Dr. Abdülkerim Bekkar

Riyad – 04.12.1435

28.09.2014

Siyasi vazifeler, son derece azamet ve cazibeye sahip görevlerdir. Bu nedenle salih Müslümanlar bir yandan dini korumak ve Müslümanlara hizmet etmek, diğer yandan ise bozguncuların istismarlarını önlemek amacıyla, bir vasıta olarak idari makamlara gelmeye istek duyarlar. Açgözlü kişiler ise, iktidarı büyük bir servet, nüfuz ve şöhret elde etme imkânı olarak görür ve bu nedenle otorite sahibi olmak isterler... Bu noktada İslam tarihinin devletlere karşı devrim hareketleri ve mevcut siyasal yönetimlere karşı isyanlarla dolu olduğunu söyleyebiliriz. Öyle ki devlet bir devrim ya da isyan hareketini bastırarakken, İslam ülkesinin başka bir yerinde yeni bir devrim hareketi baş göstermiştir. Bunun birçok sebebi olmakla birlikte, en önemli sebep olarak kamu yönetimi konusunda halkın haklarına ve onuruna zarar vermeden ülkenin istikrarını sağlayabilecek bir modelin ortaya koyulmamış olması gösterilebilir. Aynı şekilde gerçekleştirilen devasa boyutlardaki fetih hareketleri nedeniyle de Müslüman yöneticilerin idaresi altında olan topraklar genişlemiş, bu da dinamiklerin sürekli değişken bir yapıda olmasından ötürü halkla kurulacak ilişki noktasındaki siyasi ve idari tecrübe birikiminin gerçekleşmesinin zor hale gelmesine yol açmıştır.

Geçtiğimiz yıllarda birçok Arap ülkesinde çalkantılı siyasi süreçler yaşandı ve rejimler devriliş, yerlerine yeni rejimler ikame edildi. Bu noktada genç ve orta yaşlı kesim arasında, kurulmasına çalışılan devletin yapısının nasıl olması gerektiği hakkında – hali-hazırda da ateşli bir şekilde süren – geniş çaplı tartışmalar yaşandı. Sosyal medya üzerinden yapılan paylaşımlara bakıldığında, çoğu kişinin yönetimin esasları, ana ilkeleri, araçları ve türleri konusunda bilgi sahibi olmadığı hatta çoğu zaman sahip olunan bilgilerin karmakarışık ve çarpık bir görünüm arz ettiği göze çarpmakta. Bu bağlamda bazı ülkelerde, birkaç bin kişinin biat etmesini sağlayarak kendisini Müslümanların halifesi ilan eden veya küçük bir toprak parçasında bir İslam emirliği kurmaya çalışan kişilere tanıklık

Geniş Hudutlar

Sözlerime, bazı önemli hususları zikrederek başlamak istiyorum. Öyle sanıyorum ki bu noktaların kavranması, kitabın ana fikrini anlamanın kapısını aralayacaktır. İslam âlimlerinin birçok eserlerinde benimsemiş oldukları kadim metot da budur. Zira bir konunun giriş bölümü, müteakip konuların anlaşılmasını kolaylaştıran genel meselelerin ele alındığı kısımdır.

1. Şeriat En Doğru Nizamdır

Bu konu, itikadın en başta gelen meselelerinden biridir. Bir Müslüman, insanların bireyler ve devletler için koymuş olduğu kural ve benimsemiş olduğu geleneklerin şeriatın hükümlerinden daha doğru olduğuna inanmaz. Aynı şekilde Müslüman, İslam şeriatının tüm zaman ve mekânlara uygun olduğuna kesin bir biçimde inanmalıdır. İslam âlimleri bu hususta icma etmiştir.

Alemlerin Rabbi Allah, peygamberi Hz. Muhammed'i (sav) son peygamber, getirdiği şeriatı da son şeriat olarak belirlemiştir. Bu şeriat, beşerin tüm zaman ve mekânlardaki hallerini içine alacak niteliklere sahiptir. Böyle olmasa, Allah'ın lütfunun gereği olarak

2. Şeriatı Tatbik Edecek Mercî Kimdir?

Farklı akımlardan İslamcılar ile Laikler arasında bu konu hakkında geniş çaplı tartışmalar yaşanmıştır. Kimileri, “Şeriat yalnızca Raşit Halifeler döneminde uygulanmıştır. Bu, nasların sınırlı; zaman içerisinde gelişen olayların ise sınırsız olması nedeniyle şeriatın tüm zaman ve mekânlara uygulanamayacağını göstermektedir. Bu nedenle şeriatın uygulanmasını istemek, abesle iştigale ve çağdaş uygarlıktan geri kalınmasına yol açacaktır” demektedir. Kimileri ise, “Arap ve İslam devletleri, dine sırtını dönmüş ve şeriatın hükümlerini işlevsiz bırakmıştır. Bu da söz konusu hükümetlerin kâfirlik ve zındıklıkla suçlanmaları sonucunu getirmiştir” görüşünü savunmaktadır. Kanımca buradaki temel sorun, “şeriat” kelimesinin anlamının tam olarak bilinmeyip, birçok Müslüman tarafından hukuki alana, özellikle de hadler ve cezalar alanına, indirgenmesinde yatmaktadır. Bu ise şeriatın gerçek anlamının çarpıtılmasına neden olmaktadır.

“Şeriat” Kelimesinin Anlamı

Şeriat temelde dinin tamamı demektir. Bu, Yüce Allah’ın şu sözünde açıkça görülmektedir: **“Sonra da seni din konusunda bir şeriat sahibi kıldık. Sen ona uy; bilmeyenlerin isteklerine uyma.”**⁶

Taberi şöyle demektedir: “Ayette şu söylenmiştir: Senden önce elçilerimize vaz ettiğimiz hususlarda bir yol, sünnet, metot üzere kıldık (öyleyse ona uy). Yine şu denmiştir: Senin için vaz ettiğimiz bu şeriata uy.” Katade de, “Şeriat; feraiz, hadler, emir ve nehiydir. Öyleyse ona uy” demiştir. İbn Zeyd ise şunları söylemiştir: “Şeriat, dindir. ‘Nuh’a emrettiğini, sana vahyettiğini, size de din kıldı’ (Şura/13) ayetinde, ‘Nuh onların ilki, sen ise sonuncusun’ denmektedir.”⁷

⁶ Casiye Suresi/18.

⁷ Bkz: Taberi Tefsiri, 21/85.

insanlara peygamber ve kitap göndermeye devam etmesi gerekirdi. Şeriat-ı garrânın hayata dair tüm meselelerde hüküm kaynağı olduğuna ilişkin deliller ise oldukça fazladır. Bu delillerden bazıları şunlardır:

“Hayır, Rabbine ant olsun ki aralarında çıkan anlaşmazlık hususunda seni hakem kılıp sonra da verdiğin hükümden içlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın (onu) tam manasıyla kabullenmedikçe iman etmiş olmazlar.”¹

“Allah ve Resulü bir işe hüküm verdiği zaman, inanmış bir erkek ve kadına o işi kendi isteklerine göre seçme hakkı yoktur. Her kim Allah ve Resulüne karşı gelirse, apaçık bir sapıklığa düşmüş olur.”²

“Kim Allah’ın indirdiği (hükümler) ile hükmetmezse işte onlar kâfirlerin ta kendileridir.”³

“Kim Allah’ın indirdiği ile hükmetmezse işte onlar zâlimlerdir.”⁴

“Kim Allah’ın indirdiği ile hükmetmezse işte onlar fasıklardır.”⁵

Bilindiği üzere Peygamberimizin de bu konuda çok sayıda hadisi vardır.

Allah-u Teala'nın hükmünü uygulamanın ve O'nun emirlerine teslim olmanın gerekliliğine duyulan inanç, pazarlık ya da taviz konusu olamaz. Müslümanın iman ettiği şeriatın hükümlerini – ister yönetici ister yönetilen konumunda olsun – uygulaması ve yaşanılan realiteye tatbik etmesi ise, bir kısmını bu kitabın ilerleyen sayfalarında açıklayacağımız özel hükümlere tabiidir. Öte yandan İslam şeriatının tüm zaman ve mekânlarda geçerli olmadığına inanmaksa, muteber İslam âlimlerinin ihtilafsız kabulüyle, din dairesinin dışına çıkmak anlamını taşımaktadır.

¹ Nisa Suresi/65.

² Ahzab Suresi/36.

³ Maide Suresi/44.

⁴ Maide Suresi/45.

⁵ Maide Suresi/47.

- Geniş yollar yapmak, havaalanları inşa etmek, park ve bahçeler kurmak ve bu sayede insanların hayatlarını kolaylaştırarak, mübah dairede eğlenmelerine imkân vermek.
- İşini iyi yapmak, kaliteden taviz vermemek ve sözlerini tutmak.
- Hayvanlara güzel muamele etmek ve vahşi yaşamı korumak.
- İnsanlara dürüst, yumuşak huylu ve müsamahakâr davranmak.
- İnsanların güvenliğini sağlamak, onları zulüm ve zorbalıktan kurtarmak.
- Gençleri bir meslek dalında ya da kendi işlerini idare etme konusunda eğitmek.

Allah'a ibadet etme, emrini yerinde getirme ve şeriatını uygulama konusunda yukarıdakilerden katbekat fazla örnek sayabiliriz.

Benim burada vermek istediğim mesaj şudur: Şeriatın tatbikiğini İslami bir devletin varlığına bağımlı görmek, isabetsiz bir yaklaşım olacaktır. Çünkü böylesi bir yaklaşım, şeriatı onda birine indirgemek anlamına gelmektedir. Aynı şekilde bu, şeriatın tatbiki hususundaki ahlâki ve şeri sorumluluktan da kaçmaktır. Sonuç olarak, şeriat hükümlerinin çoğunun uygulanması bir İslam devletinin varlığına bağlı değildir. Elbette bu, laik veya din karşıtı bir devlete boyun eğmek anlamına gelmemektedir. Bir İslam devletinin varlığı muhakkak güzel bir şeydir. Fakat tek başına şeriatın her halükârda uygulandığı anlamına gelmez. Öyle ki tarih bize, dine bağlı olduğunu iddia eden yahut görünüşte dine bağlı bir tablo çizen bir devletin, inançsızlığın ve dinin hüküm ve ahlâki ilkelerine isyanın yayılmasına zemin hazırlayabileceğini öğretmektedir. Nitekim insanlar, belirli bir merci tarafından siyasi baskıya maruz kaldıklarında, söz konusu merciinin değerlerine karşı savaş açarak tepki vermektedirler ki bu da son derece tehlikeli bir durumu beraberinde getirmektedir.

İtikat, ahlâk, ibadet, hüküm ve muamelatı ile şeriat, dinin kendisi ise; o halde şeriatın bir kısmının yahut çoğunun uygulanması İslam tarihi boyunca Müslümanların azımsanmayacak miktarının hayatında tanık olunan bir durumdur. Şeriat hükümlerinin %90'dan fazlasını devlet değil halkın kendisi tatbik edebildiğinden, Müslümanları yöneten devletin İslam'a bağlı olup olmaması durumu değiştirmemektedir. Bunun yanında fıkıh usulü âlimlerinin çoğunluğunun, makâsidü'ş şerîayı (şeriatın maksatları) beş olarak kabul ettiklerini biliyoruz: Din, can, ırz, akıl ve mal emniyeti. Buna göre, söz konusu beş maksadın korunması, güçlenmesi ve pekişmesine yardımcı olacak veya buna doğrudan veya dolaylı katkıda bulunacak her türlü çaba ve faaliyet, özünde şeriatın uygulanmasıdır. Bu minval üzere, şeriatın uygulanmasına şu hususları örnek verebiliriz:

- Emr-i bi'lmaruf, nehy-i ani'lümünker yapmak ve insanlara dini konuları öğretmek.
- Toplumdaki işsizliği azaltmak, iş olanakları oluşturmak ve insanlara rızıklarını sağlama konusunda yardım etmek.
- Davetçiler yetiştirmek, eğitim düzeylerini arttırmak ve çalışmalarını için uygun şartları sağlamak.
- Okul, üniversite ve ilmi araştırma merkezleri kurmak.
- Hastane ve sağlık merkezleri kurmak, insanlara ilaç temin etmek.
- Evlatları eğitmek, eşlerle iyi geçinmek, ebeveynlere iyi davranmak, komşulara ihsanda bulunmak ve akraba ziyareti yapmak.
- İnsanlara – özellikle de zayıflara – haklarını vermek.
- Şeriatın had ve cezalarını uygulamak.
- Düşmana korku salacak bir ordu kurmak.

PROF. DR. ABDÜLKERİM BEKKÂR

Eğitim, İslam Düşüncesi, Metodoloji, Medeniyet ve Arap Diline yönelik 70 civarında eser kaleme alan yazarın özellikle Müslüman camiaların entellektüel sorunlarına ve eğitim metotlarına yönelik eserleri alanında öncü kitaplardan kabul edilir. Yazarın farklı dillere tercüme edilen eserlerinin yanı sıra birçok TV programı da bulunmaktadır.

İSLAM'DA YÖNETİM ESASLAR

Son yıllarda bazı Arap ülkelerindeki siyasi durumlarda ciddi değişiklikler olmakta. Yönetimlerin bir kısmı yıkılırken yerlerini diğerlerine bırakır oldu.

Bu yeni yönetimlerin kurulma süreçlerinde genç kuşak ile yaşlı kuşaklar arasında yönetim modellerinin nasıllığına yönelik tartışmalara şahit olduk, oluyoruz.

Bazı ülkelerde çevrelerinde bağlılıklarını ifade eden birkaç bin kişinin varlığıyla beraber kendisini Müslümanların halifesi ilan eden kişileri gördük. Aynı şekilde yüzölçümü çok ufak olan bazı bölgelerde İslami bir yönetim modeli inşası için çalışanlarada şahit olduk. Tüm bunlar bize insanların birbirlerini öldürerek ülkelerini taruman edip ülke zenginliklerini altüst etmemeleri için aydınlatıcı bir siyaset kültürüne ihtiyaçları olduğunu gösterdi. Bu gerçeklerden yola çıkarak birtakım temel ve anlaşılması zor görüşleri basit bir şekilde okuyucuya sunmak istedik. Olması gereken yönetim biçimi ile ilgili bilgisizliğin kendisinden kaynaklandığı sosyal gerginlikleri hafifletmek amacı ile bazı gizem ve yanlış anlaşılmaları ortadan kaldırmayı ve modern dönemde devletin görevlerini ortaya koymayı hedefledik. Bu şekilde asra uygun yönetim modellerine yönelik ortak bir perspektifin oluşması temel amaçlarımızdan birtanesiydi.

UFUK neşriyat.®

☎ +90 212 631 81 09 🌐 www.ufuknesriyet.com.tr
☎ +90 531 935 71 31 ✉ info@ufuknesriyet.com.tr

